

VII

ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ “ ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО В УКРАЇНІ: ТРАДИЦІЇ І СУЧАСНІСТЬ”

/ Матеріали пленарного та секційних засідань /

Київ
Рідний край
1995

до потреб сьогодення для їх подальшого використання натомість знищення.

Невеликі за обсягами спеціалізовані фонди утворюються на місцевому рівні для захисту окремої визначної пам'ятки. Так, наприклад, на початку 1980-х років в графстві Саррі був утворений благодійний фонд Пейзхілл-Парка, одного з найбільш цінованих ландшафтних садів XVIII ст. Понад 12 років фонд спрямовує свою діяльність на реставрацію цієї перлини садово-паркової архітектури. Для залучення грошових коштів фонд використовує різні засоби пошуку спонсорів від крупних підприємств, використовує рекламу, бо хоче бути незалежним від місцевої влади і хоче перейти на самоокупаємість.

Наведені приклади не охоплюють всі неурядові організації Великобританії. Вони лише демонструють різноманітні форми організації пам'яткоохоронної справи, обсяги роботи та періоди функціонування. Проблеми збереження пам'яток не можуть вирішуватися якимись одночасними кампаніями чи акціями збору коштів. Слід визнати, що це процес копіткої, тривалої, повсякденної і довгострокової роботи.

Пам'яткоохоронна справа в Україні на сучасному етапі потребує вдосконалення. Сучасний стан багатьох громадських організацій і товариств потребує реформування. Для цього може бути використаний сторічний досвід захисту та відновлення пам'яток Великобританії.

Дмитрієнко М.Ф., Ясь О.В. (Київ)

**УКРАЇНСЬКЕ ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО І МУЗЕЄЗНАВСТВО
В НАУКОВІЙ СПАДЩИНІ В ДУБРОВСЬКОГО**

Однією із характерних рис сучасної української історіографії стало повернення до наукової спадщини істориків, що впродовж десятиріч за радянської доби була підцензурною. Разом з тим, творчий доробок ряду дослідників, особливо тих, що емігрували у добу воєнного лихоліття (1943-45), ще й досі залишається маловивченим. Серед них й історичні студії Василя Дубровського.

В. Дубровський народився 19 травня 1897 р. в пригороді м. Чернігова у родині священика. Закінчив місцеве Духовне училище та семінарію, а в 1919 р. Ніженський Історико-Філологічний Інститут ім.кн.Безбородька. В 1925 р. під керівництвом

акад. Д. Багалія Дубровський захистив дисертацію “Селянські рухи на Україні після 1861 р.” В 20-30-ті роки Дубровський виявив себе як надзвичайно енергійний та талановитий дослідник з доволі широким колом наукових інтересів. Тільки в 1927-1933 рр. світ побачило 10 монографій та ряд розвідок історика. В проблемно-тематичному відношенні, студії Дубровського відзначалися значним розмаїттям, яке можемо звести до п'яти основних напрямів: 1) сходознавчі розвідки з перспективи міжнародних зв'язків України та переклади з турецької мови; 2) праці з історії соціальних взаємовідносин в Україні XVIII-XIX ст.; 3) дослідження побуту та життя українських монахів; 4) студії в царині філології, зокрема, участь в складанні українсько-азербайджанського словника; 5) праці з пам'яткознавства та музеєзнавства України. Окремо слід відзначити ненадруковані роботи Дубровського, присвячені добі Гетьманщини, які загинули або лишилися в рукописах “Данило Апостол і його Гетьманство” (у 3 т.) і 5 томів документальних матеріалів “Богдан Хмельницький і Туреччина” та ін.

Тема українського пам'яткознавства займала помітне місце в науковій творчості Дубровського, а в 1925-29 рр. була пов'язана й з офіційною роботою історика Інспектором охорони пам'яток культури в Управлінні наукових установ. Вказаній проблематиці Дубровський присвятив дві свої монографії “Музеї на Україні” (Х, 1929) й “Історично-культурні заповідники та пам'ятки України” (Х, 1930), ряд розвідок і рецензій. Окрім систематичного огляду пам'ятників та музейних фондів, названі праці відзначалися широким спектром порушених проблем щодо політики держави в галузі охорони пам'ятників, їх використання в культурно-просвітницькій роботі, складання загальних реєстрів пам'яток тощо. В листопаді 1933 р. науково-дослідницька і громадська діяльність проф. В. Дубровського була обірвана. Історика заарештовують за типовим обвинуваченням в “буржуазному націоналізмі”, а в 1934 засуджують на ув'язнення в сталінських таборах, де він пробув з червня 1934 р. до середини 1939 р. З початком німецько-радянської війни Дубровський залишається на окупованій території. Невдовзі його відновлюють у правах професора Харківського університету та обирають головою заснованого товариства “Просвіта” “Еміграційні маршрути” для Василя Дубровського розпочалися влітку 1943 р. Вінниця, Львів, Штутгарт, і, нарешті, Мюнхен, в якому він залишається у повоєнні роки. Вчений активно включається у розбудову українських наукових осередків на еміграції, бере участь в громадсько-політичній діяльності, обирається дійсним членом УВАН та НТШ, редагує кілька часописів. Після еміграції до США

Дубровський також обирається членом редакційної колегії "Українського історика" та Управи "Українського Історичного Товариства". В 1945-1965 рр. він видав ряд своїх праць, в т.ч. добре відому західним дослідникам монографію "Україна й Крим в історичних взаєминах" (Женева, 1946). В той же час Дубровський написав низку мемуарних статей та спогадів. Зокрема, спогади автора про п'ятирічне ув'язнення були видані окремою книгою "2-й Відділ БАМ-ЛАГ у ГПУ-НКВД" (Нью-Йорк, 1965). Свого зацікавлення пам'яткознавством Дубровський не полишив і в еміграції. У 1949 р. він підготував узагальнюючу статтю в "Енциклопедії Українознавства" - "Музеї і пам'ятники культури й природи". Працював в музеях та архівах США, видрукував ряд розвідок, присвячених подіям американської історії та місцевим пам'яткам.

23 квітня 1966 року В.Дубровський помер, лишивши по собі помітний слід в історії української науки. Повної бібліографії праць історика не складено. Наукова спадщина Дубровського, зокрема його праці в ділянці пам'яткознавства та інших спеціальних історичних дисциплін й досі залишається маловідомою і чекає на свого дослідника.

Авданин Н.С. (Київ)

ДО ПИТАННЯ ПРО ПІВДЕННУ МЕЖУ ПОШИРЕННЯ ПАМ'ЯТОК КИЇВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Пам'ятки київської культури (III-V ст.н.е.) поширені на досить великій території: в Київській, Чернігівській, Сумській областях України, Гомельській та Могилівській областях Білорусі, Курській та Білгородській областях Росії. Крім того, окремі пам'ятки зафіксовані в Харківській та Черкаській областях України. Найбільш південні пам'ятки київської культури відкриті в Канівському районі Черкаської обл. Це поселення Григорівка, Сушки 2, Прохорівка, Бабичі, Келеберда, Решітки, Ліплява. Відзначається, що протягом всього часу існування культури ця межа не лишилась стабільною.

До другої половини III ст. відносяться перші епізодичні контакти київської і черняхівської культур в Середньому Подніпров'ї. Про це свідчать знахідки чеканних виробів, що характерні для черняхівської культури на таких пам'ятках як Глеваха, Нові Безрадичі, Бортничі, Обухів III. Черняхівський імпорт представлений тут речами